

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТОВАРНОЇ СТРУКТУРИ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У 2018 РОЦІ

Шемчук М. Ю.

аспірантка кафедри статистики, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijite/31032019/6377

ARTICLE INFO

Received 10 January 2019

Accepted 17 March 2019

Published 31 March 2019

KEYWORDS

foreign trade,
European Union,
commodity,
commodity structure,
reporting year,
export,
import.

ABSTRACT

The article deals with issues related to the export-import of goods between Ukraine and the EU countries (in general), namely: the general structure of export and import by specific groups of goods, which occupy the largest share in the total volume of export-import goods.

The analysis of the main indicators has been carried out: changes in the commodity structure in the reported year compared to the previous period, as well as disrupted problems of the entry of Ukraine into the EU market as a full-fledged exporter.

The dependence between efficient use of resources and production of export-oriented products, as well as between the correct interpretation of the regulatory framework and the rational foreign policy of the state, has been proved.

Citation: Шемчук М. Ю. (2019) Statystychnyi Analiz Tovarnoi Struktury Zovnishnoi Torhivli Ukrainy z Krainamy Yevropeiskoho Soiuzu u 2018 Rotsi. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. 2(22). doi: 10.31435/rsglobal_ijite/31032019/6377

Copyright: © 2019 Шемчук М. Ю. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення надзвичайно важливим питанням для України є інтеграція до європейської спільноти в усіх сферах. В питанні торгівлі, для безболісного та ефективного входження на європейський ринок Україні необхідно переглянути цілий ряд торгових угод та державних стандартів з метою приведення їх у відповідність до Європейського торговельного законодавства.

Основною проблемою, яка є перешкодою для швидкої інтеграції нашої держави на ринок Євросоюзу є низький рівень конкурентоспроможності української продукції та посилення міжнародної конкуренції в якій вітчизняні товари "програють" за якістю високотехнологічним європейським продуктам. Зокрема, ускладнилася процедура сертифікації вітчизняної продукції через дискримінацію українських експортерів деякими іншими товаровиробниками.

Застарілі стандарти, що використовуються в Україні при виробництві продукції також гальмують вихід вітчизняної продукції на міжнародний ринок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення проблем торговельної взаємодії України та Європейського Союзу є надзвичайно актуальним та досліджується багатьма вченими. Зокрема, варто виділити роботу Т. О. Тохтамиша, О. А. Ягольницького та М. А. Овчинникової "Аналіз зовнішньої торгівлі товарами та послугами України з країнами Європейського Союзу" в якій встановлюються закономірності динаміки показників обсягів зовнішньої торгівлі України з ЄС, пов'язаних зі стійкою тенденцією до зростання.

Цікавою є стаття Т. О. Тохтамиша та Я. М. Мірошниченко "Торговельно-економічне співробітництво України з країнами ЄС" в якій розкрито основні аспекти організації зовнішньої

торгівлі з країнами ЄС, а також робота Н. В. Непрядкіної "Особливості й перспективи розвитку зовнішньої торгівлі України з ЄС сільськогосподарською продукцією" де розглядається сучасний стан і аналізується специфіка подальшого розвитку зовнішньої торгівлі сільськогосподарською продукцією між Україною та країнами ЄС.

Мета статті полягає в дослідженні основних товарних груп в торгівлі України з ЄС та в аналізі експортного потенціалу України на міжнародному ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Взаємозв'язки у різних сферах між різними країнами світу існували завжди. Одним з найбільш поширених процесів світового розвитку на сьогодні є процес глобалізації, який вже досить довгий час виступає головним інструментом взаємодії різних торговельних систем між собою.

В умовах євроінтеграційних прагнень України Угода про асоціацію з ЄС, яка включає положення про зону вільної торгівлі, стала основним інструментом перетворень в нашій державі. В Угоді передбачалося, що економічна та торговельна співпраця між Україною та ЄС відбуватиметься через "поглиблену" зону вільної торгівлі. Поглиблена зона вільної торгівлі, на відміну від класичної, передбачає не тільки скасування митних тарифів на торгівлю товарами, а й лібералізацію торгівлі послугами та приведення законодавства, що безпосередньо стосується регулювання цих сфер у відповідність до законодавства ЄС.

На сучасному етапі економічного розвитку України питання підвищення ефективності зовнішньоторговельних відносин набувають виняткового значення. Це пов'язано, по-перше, зі знаходженням економіки України в ситуації об'єктивної незбалансованості структури економіки, по-друге, з залежністю процесу реформування економіки України від зовнішніх джерел фінансування.

Торгівля з країнами ЄС на сьогодні виступає чи не найважливішим фактором у визначенні напрямків розвитку вітчизняного виробництва та зростання конкурентоспроможності українських товарів на світовому ринку.

Аналіз товарної структури торгівлі України з ЄС доцільно розпочати з загальної динаміки експорту-імпорту за 5 років, представленої з використанням коефіцієнта випередження (Рис.1).

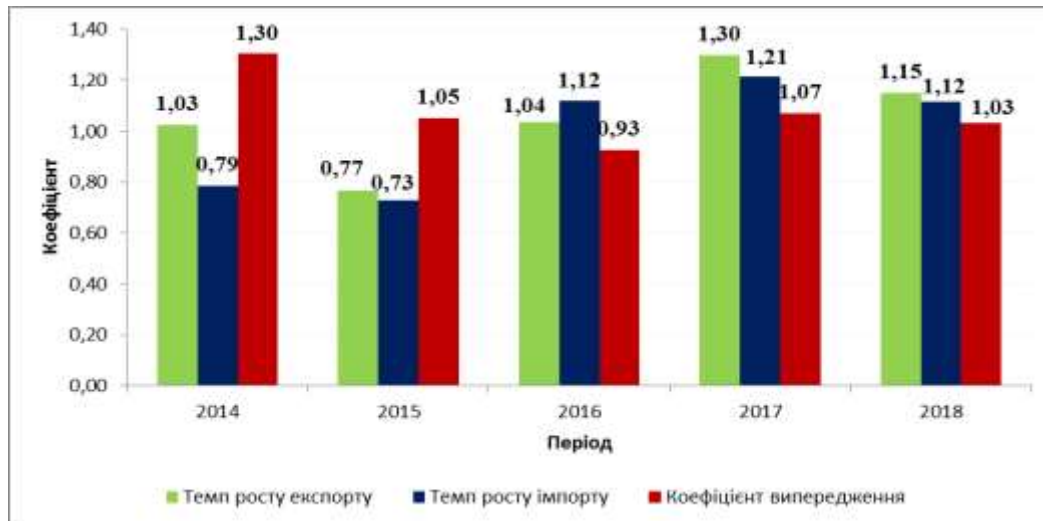

Рис. 1. Динаміка експорту-імпорту товарів між Україною та ЄС за 2014–2018 рр.

Джерело: власні узагальнення автора за даними [3]

Виходячи з результатів, представлених на Рис.1 та виходячи з того, що коефіцієнт випередження є показником за допомогою якого зіставляються ряди динаміки однакового змісту, можна зробити висновок, що впродовж досліджуваного періоду темпи приросту обсягів експорту перевищували темпи приросту обсягів імпорту, що вказує на те, що хоча обсяги експорту в абсолютному значенні менші за обсяги імпорту проте у відсотках до попереднього періоду вони зростають швидше.

В абсолютному значенні обсяги торгівлі товарами між Україною та Європейським Союзом мають тенденцію до зростання. У 2018 році порівняно з 2017 роком, обсяг експорту

товарів з України до ЄС зріс на 15%. Експорт до країн ЄС складає 42,6% від загального обсягу експорту України у 2018 році.

Обсяг імпорту товарів у 2018 році порівняно з попереднім періодом зріс на 11,5% та складає 40,6% від загального обсягу імпорту України.

Торгівля є рушійною силою для зростання економіки в будь-якій країні, яка на сучасному етапі розвивається в умовах прискороного процесу глобалізації, за рахунок чого і відбувається вільний рух товарів, мобільних факторів виробництва через кордони країн. Зовнішня торгівля країн сприяє закріпленню усталених та довгострокових відносин між країнами, посиленню конкуренції між країнами, що позитивно впливає на якість та асортимент продукції, а отже, є вигідним для споживачів з різних країн світу.

ЄС є одним з ключових партнерів України у зовнішньоторговельних відносинах, адже ринок ЄС – другий за значенням після ринку країн СНД, але у травні 2004 року став головним експортним ринком України [6].

Виходячи з посилення ролі ЄС як основного партнера України з торгівлі доцільно розглянути окремо структуру експорту тв. Імпорту для визначення пріоритетних напрямів подальшого розвитку товарних відносин у торговельних потоках між Україною та ЄС.

В зовнішній торгівлі товарами товари класифікуються відповідно до Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД).

Товарна структура експорту товарів з України до країн ЄС представлена на Рис.2.

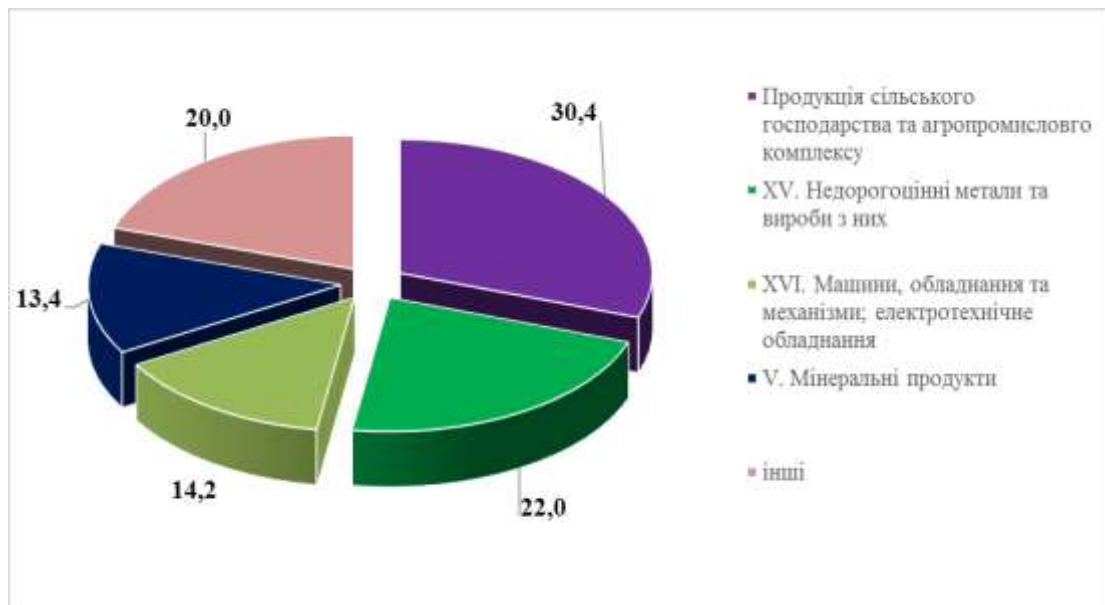

Рис.2. Товарна структура експорту товарів з України до країн ЄС у 2018 році
Джерело: власні розрахунки автора за даними [3]

За результатами розрахунків, представленими на Рис.2 можна сказати, що в експорті товарів майже третину українського експорту до країн Євросоюзу займає сільськогосподарська продукція – 6126,5 млн. дол. США, а також 4437,6 млн. дол. США припадає на недорогоцінні метали та вироби з них.

Найменшу частку в експорті товарів до країн ЄС займають твори мистецтва – 0,8 млн. дол. США.

У 2018 році обсяги експорту зросли майже за всіма товарними групами. Найбільше порівняно з 2017 роком зросли обсяги експорту за групами: твори мистецтва – у 5 разів, а також продукція хімічної промисловості – на 35,4%. Натомість зменшилися обсяги експорту за групами: жири та олії тваринного або рослинного походження – на 22,5% та апарати оптичні, фотографічні – на 11,8%.

На сьогодні Україна знаходиться в десятці головних експортерів сільськогосподарської продукції в країни Євросоюзу і займає восьме місце [8].

Напрями інвестування з країн ЄС у промисловість України засвідчують, що країна розглядається передусім як постачальник сировини, напівфабрикатів, продуктів із незначною частиною доданої вартості і нижчих технологічних укладів. [1]

Дещо інша ситуація спостерігається в імпорті товарів до України з країн ЄС (Рис.3).

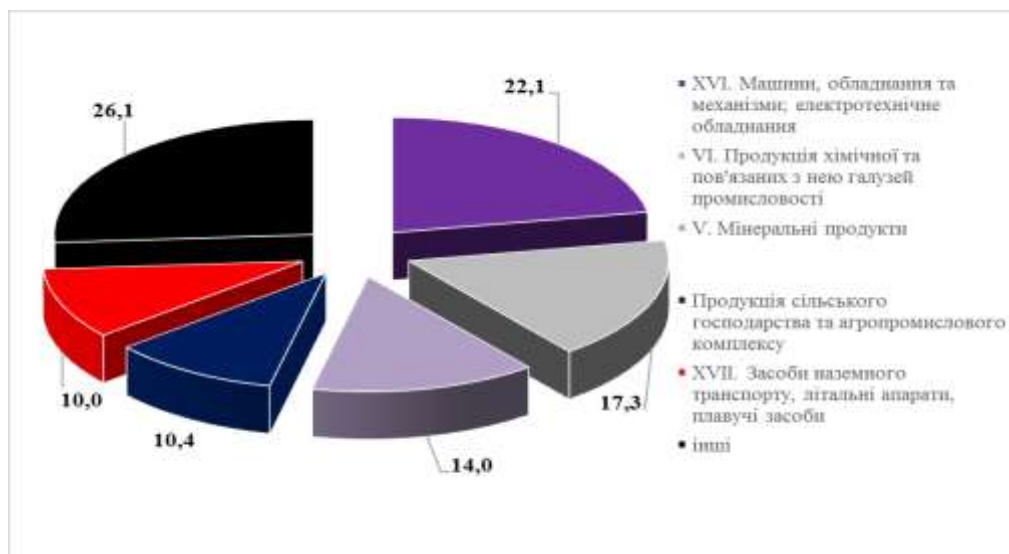

Рис.3. Товарна структура імпорту товарів з країн ЄС до України у 2018 році

Джерело: власні розрахунки автора за даними [3]

З даних, представлених на Рис.3 видно, що найбільшу частку в імпорті товарів займають електричні та механічні машини – 5134,5 млн. дол. США та продукція хімічної промисловості – 4004,5 млн. дол. США. Найменшу частку в імпорті товарів займають твори мистецтва – 1,5 млн. дол. США.

У 2018 році порівняно з 2017 роком обсяги імпорту зросли майже в усіх товарних групах, зокрема: живі тварини; продукти тваринного походження – на 31,1% та твори мистецтва – у 2 рази. Натомість скоротилися обсяги перлів природних або культивованих, дорогоцінного або напівдорогоцінного каміння – на 10,6% та шкур необроблених, шкіри вичиненої – на 5,1%.

Динаміка зовнішньої торгівлі товарами в Україні протягом останніх 15 років мала нестійкий характер, зазнаючи різних коливань у періоди глобальної нестабільності. При цьому закріплюються позиції України як виробника і постачальника сировинної та низько технологічної продукції. Так, переважна частина українського експорту, зокрема аграрна продукція, метали, значна частина хімічної продукції, харчові продукти, які є товарами з досить низьким рівнем доданої вартості, їх експорт значно залежить від коливань цін на світових ринках. Відтак сформувалася малоперспективна модель міжнародної спеціалізації економіки України, яка може бути конкурентоспроможною на зовнішньому ринку значною мірою за рахунок переваг у вартості природних ресурсів і робочої сили, а не технологічних переваг. В умовах традиційної відкритості економіки країни це обумовлює значну чутливість економіки до зовнішніх чинників, швидко й інтенсивну сприйнятливність різного роду кризових тенденцій [9].

Підсумовуючи, можна сказати що розвиток торговельних та інвестиційних відносин між Україною та ЄС на сьогодні є одним з пріоритетних напрямів зовнішньоекономічної діяльності України. Товарні потоки, що курсують в напрямках Україна – країни ЄС повинні лише посилюватися та розширюватися, а це можливо лише за умови раціональної міжнародної політики нашої країни та приведення всіх нормативно-правових актів з цих питань у відповідність до законодавства Європейського Союзу.

Висновки. Таким чином, на сьогодні для України європейська інтеграція – це шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки.

Проведений аналіз показників торгівлі між Україною та ЄС свідчить про ведення активної взаємодії між нашою державою та країнами ЄС, що є для України позитивним показником і стимулом для подальшого створення нових тісних зв'язків з іншими країнами та покращення технологічних та якісних характеристик експортоорієнтованої продукції.

ЛІТЕРАТУРА

1. В. А. Романенко, Л. В. Лебедева Зовнішня торгівля України з ЄС: тенденції, проблеми, перспективи – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://economyandsociety.in.ua/journal-9/16-stati-9/816-romanenko-v-a-lebedeva-l-v>
2. Вибір торговельної політики України: плюси та мінуси різних опцій регіональної інтеграції [Аналітичний звіт], Інститут економічних досліджень та політичних консультацій – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ier.com.ua/files/Projects/2010/2010_05/trade_pros_and_cons_2011-12-08_ukr.pdf.
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Дідковська Б. Стан та перспективи України на товарних ринках ЄС /Б.Дідковська// Формування ринкових відносин в Україні: [Зб.наук.праць]. – К.:НДІЕІ.2006. – Вип.12(67). – с.21-25.
5. Лісабонський договір: консолідована версія. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://minjust.gov.ua/file/23491>.
6. М. Л. Вдовин, М. Ю. Хромова Проблеми та перспективи розвитку зовнішньоторговельних відносин України з країнами ЄС – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/issue-6-2015/14-vipusk-6-lipen-2015-r/985-vdovin-m-l-khromova-m-yu-problemi-ta-perspektivi-rozvitku-zovnishnotorgivelnikh-vidnosin-ukrajini-z-krajnami-es>.
7. Методологічні положення статистики зовнішньої торгівлі України товарами від 07.12.2006 року [Електронний ресурс]/ – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2006/588/metod.htm;
8. Непрядкіна Н. В. Особливості й перспективи розвитку зовнішньої торгівлі України і ЄС сільськогосподарською продукцією / Н. В. Непрядкіна // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. – 2018. – Вип. 7. – С. 60-65. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhMv_2018_7_11
9. Покришка Д. С. Динаміка зовнішньої торгівлі в Україні в умовах трансформації внутрішніх і зовнішніх чинників зростання / Д. С. Покришка, Т. А. Тишук // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2015. – № 5-6. – С. 50-59. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2015_5-6_7
10. Тохтамиш, Т. О. Торговельно-економічне співробітництво України з країнами ЄС/ Т. О. Тохтамиш, Я. М. Мірошниченко // Молодий вчений. – 2018. – № 4. – С. 839-843.